

was niet zo. Ze probeerden maar wat", aldus de journalist die naast zijn werk voor de *New York Times* medepresentator is van het befaamde beurselevisieprogramma *Squawk Box* van CNBC.

DE GROTE KLAP

Op 15 september 2008 kwam de grote klap die de financiële wereld tot ver buiten Wall Street op zijn grondvesten deed schudden: het faillissement van Lehman Brothers, deze maand vijf jaar geleden. Dat had de Amerikaanse overheid – toen nog met president George W. Bush aan het roer en Hank Paulson op Financiën – nooit mogen laten gebeuren, zo gonsde het meteen over de financiële markten. Ook Sorkin ziet het nog steeds als een fout dat 'Lehman' niet gered werd. "De onbedoelde neveneffecten waren enorm. Eerst kregen financiële instellingen als Bear Stearns, Freddie Mac en Fannie Mae een helpende hand toegereikt, waardoor de verrassing of verbijstering nog groter was toen dat niet gebeurde bij Lehman. Op zich had de bank het niet verdiend om gered te worden na alle gemaakte fouten. Maar de *collateral damage* op het systeem was te groot."

PANISCHE REACTIE

Wereldwijd reageerden financiële markten panisch op het omvallen van de bank die teruggaat tot 1850. Fed-voorziter Ben Bernanke zou later verklaren dat een *meltdown* van het financiële systeem dichtbij was. Sorkin: "Het waren de inconsistenties in de rol van de overheid die veel onzekerheid brachten. Dat omvallen van Lehman heeft voor enorm veel angst en beweging gezorgd in de markten. Sommige faillissementen die volgden na Lehman waren misschien onvermijdelijk – de grote verzekeraar AIG had het zelfstandig waarschijnlijk ook

niet gered als Lehman Brothers wel overleefd was gehouden. Maar de totale schade op het systeem zonder een Lehman-faillissement was minder groot geweest."

Als verslaggever voor *The New York Times* zat Sorkin in die dramatische dagen eerste rang. Hij zei na een lange avond doorwerken bij thuiskomst tegen zijn vrouw dat de werkelijkheid als een film aan zijn ogen voorbijtrok. Zij, werkzaam bij een uitgever, reageerde nuchter door het schrijven van een boek te suggereren. Het boek kwam er en stond vanaf najaar van 2009 lange tijd in de bestsellerlijsten. De film volgde later, met James Woods in de hoofdrol van Lehman-topman Richard Fuld en Sorkin in een bijrolletje als reporter. In de sleutelscène van het boek en de film worden de negen topmannen van de grootste Amerikaanse banken bij elkaar gezet in een kamer en wordt hen te kennen gegeven dat de overheid miljarden in 'hun' banken pompt. Eerste reactie van een van de bankiers: "wat betekent dat voor onze salarissen?"

De gemiddelde Amerikaan voelde vanwege dit soort hebzucht weinig voor het redden van 'foute bankiers'. "De weerzin tegen *bailouts* was overweldigend. Dat is niet zo gek", aldus Sorkin. In zijn boek roept hij in herinnering wat voor een geldmachine Wall Street was vóór de crisis. Werknemers verdienden in 2007 gezamenlijk liefst 53 miljard dollar. Hiervan werd 20 miljard dollar door Goldman-werknemers mee naar huis genomen. Topman Lloyd Blankfein verdiende 68 miljoen dollar in een jaar tijd. In 2007 kwam 40 procent van de Amerikaanse bedrijfswinsten van banken. Een deel van de winst kwam van complexe producten met dubieuze hypotheeklen als grondstof, die sommige ceo's zelf niet konden doorgronden. Mannen die in hun groothedswaanzin dach-

"IK WILDE EIGENLIJK EEN BOEK SCHRIJVEN OVER DIE ENE WEEK IN SEPTEMBER 2008 TOEN LEHMAN BROTHERS OMVIEL. MAAR VAN HET EEN KWAM HET ANDER"

ten een nieuw financieel model voor de rest van de wereld te hebben.

AGRESSIEVE FOCUS

Hét grote probleem van Wall Street is volgens Sorkin de agressieve focus op de eigen portemonnee. De financiële wereld stelde zich niet dienstbaar op naar het bedrijfsleven, maar zat er vooral in voor hun eigen winsten. Is dat vijf jaar na de traumatische crisis anders? "Ik vrees van niet. Ik zie de extreme extravagantie van 2007 nog niet terug. Maar de *mindset* is nog hetzelfde. Wat is het doel van bankiers als ze 's ochtends naar hun werk gaan? Gaan ze een cliënt helpen met een fusie of overname? Of denken ze: hoeveel commissies kunnen we verdienen? Als advocaten naar hun werk gaan, denken ze anders na. Ze verdienen ook heel erg veel, maar hun klantgerichtheid is sterker. Dat zouden bankiers ook moeten doen."

Tegelijkertijd waarschuwt Sorkin dat te veel aandacht op bonussen in de discussies over het temmen van een financiële crisis soms ook niet goed uitpakt. "Neem Europa. Daar lag de nadruk te veel op het veranderen van compensatieregelingen. Ik hoorde heel veel retoriek van toezichhouders,

LEZEN OVER DE BIJNA FATALE FINANCIËLE HERFST VAN 2008

■ **Too Big to Fail:** The inside story of how Wall Street and Washington fought to save the financial system - and themselves (ook verfilmd)

Het journalistieke werk van dertiger Andrew Ross Sorkin reconstrueert op minutieuze wijze de feiten rond de val van Lehman Brothers en de gevolgen. Sorkin doet dat op spannende wijze aan de hand van reconstructies van door hoofdrolspelers gevoerde gesprekken. De dertiger volgt daarin een traditie in de Amerikaanse businessliteratuur die is gezet met *Den of Thieves* (voorkennis in jaren tachtig) en *Conspiracy of Fools* (Enron) van collega-journalisten van *The New York Times*. Alhoewel Sorkin wars is van moraliseren, noemt hij zijn boek een *chronical of failure*, ofwel een kroniek van een mislukking, doelend op het financieel wezen van Wall Street.